TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. **2005 m. kovo 31 d.** **Nr. 13 (646)**

Rusijos siekiai: tarp deklaracijos ir tikrovės

Rusija, rengdamasi paminėti pergalės prieš Vokietiją 60-ąsias metines, stengiasi visokeriopai sureikšminti šią šventę, neabejotinai siekdama pabrėžti tariamo išvaduotojo įvaizdį ir tuo pačiu koreguoti istorinius faktus savo naudai, nuspalvinus juos savais imperiniais siekiais. Net kaimyninių valstybių vadovų dalyvavimas šioje šventėje tapatinimas su vyresniajai kartai pamenamu būtinumu ateiti į eilinę revoliucijos šventinę demonstraciją. Tenka pažymėti, kad šį kartą pergalės paminėjimas tiek Lietuvos, tiek kitų valstybių visuomenėje sukėlė nemažą rezonansą. Kodėl taip yra, atsakymą galima rasti pačios Rusijos politologų pasisakymuose. Įsimintinas radijo "Svoboda" interviu su Maskvos Tarptautinio universiteto prezidentu Gavrilu Charitonovu, transaliuotas kovo 19 d. laidoje "Rusų sielos enciklopedija". G. Charitonovas, gerbdamas atminimą milijonų kovotojų, žuvusių kare, ir esamus gyvus, atvirai prakalbo apie istorijos falsifikavimą. Antrąjį pasaulinį karą Sovietų sąjungos atžvilgiu jis dalija į dvi dalis: karą savo teritorijoje ir karą už jos ribų. Šiuo atveju išvaduotojo vaidmenį politologas apibūdino pavyzdžiu, kada iš skęstančio laivo keleiviai perkeliami į kitą panašų skęstantį laivą. Karo prieš Vokietiją vadovai Jaltoje 1944 m. sudarė sąlygas Vidurio Europos valstybėse vietoj laisvo demokratinio valdymo įkurti komunistinį režimą. Išimtis buvo suteikta Austrijai, Suomijai ir daliai Berlyno miesto. Tris Baltijos šalis buvo leista palikti okupuotomis.

(keliama į 2 psl.)

Nevalia naudotis ir tuo, ko neišgabeno ir nesunaikino

Jei ne ant šio svieto, tai ant Dievo sūdo
Negalės nuslėpti nei menkiausio grūdo.

Daugumą KGB bylų sovietai išgabeno į Rusiją. Išgabenimo tikslai aiškūs: nuslėpti SSRS specialiųjų tarnybų piktadarystes okupuotoje Lietuvoje, nuslėpti genocido vykdytojus, kolaborantus bei bendradarbius, kuriais šantažuodami galėtų naudotis toliau. Žinoma, kad daug bylų KGB sudegino savo būstinės kieme. Pats buvęs LKP CK pirmasis, dabar LSDP pirmasis, buvęs prezidentas, dabar premjeras Algirdas Mykolas Brazauskas yra viešai išreiškęs savo norą išlikusias bylas sunaikinti.

Ko neišgabeno, ko nesudegino, dabar jau valstybės normatyviniais aktais numatoma uždrausti naudotis 70 metų. Akivaizdu, kad Lietuvos valdžia pasišovė slėpti buvusio okupanto nusikalstamą veiklą, globoti nusikaltėlius.

Sakoma, kad rankraščiai nedega. Pridurtume, kad jie nedega, jei turi paslapčių. Visos paslaptys anksčiau ar vėliau iškyla į viešumą, iškyla būtinai, jei jas stengiamasi nuslėpti. Antai apie Molotovo-Ribentropo slaptuosius protokolus sužinojo ne tik valstybės, kurias protokolai siejo, sužinojo visas pasaulis, nes jie buvo slaptieji. Ir dėl nepaviešintų paslapčių labiausiai kenčia ne paslapčių aukos, ne kokie smalsuoliai, o paslapčių kaltininkai, savininkai, saugotojai. Jie patiria nuolatinę psichologinę įtampą, baimę, kad pikti darbai bus paviešinti, kad ateis atsiskaitymo valanda. Okupanto kolaborantai, specialiųjų tarnybų agentai bei bendradarbiai netiki "sūdu" Dievo, tačiau yra tautos teismas, tautos pasmerkimas, jų vaikų, vaikaičių, provaikaičių teismas ir pasmerkimas net po nusikaltusiųjų mirties. Ar verta tokią kaltės naštą nešti iki gyvenimo pabaigos? Paslapčių viešinimo 70 metų draudėjai taip pat nusipelno pasmerkimo, nes neskatina kalčių išpažinimo, daugelį laiko įtampos, baimės, šantažo pavojaus spąstuose.

(keliama į 2 psl.)

Vilius BRAŽĖNAS

Turizmo biuras "Seimas"?

Valstybinės kalbos inspekcijos atstovai pagrįstai skundžiasi verslo iškabomis svetimomis kalbomis, kurios akį rėžia net Vilniaus Gedimino prospekte. Vargu ar jie rastų prie ko prikibti, jei ant Gedimino pr. 53 pastato sienos atsirastų lietuviškai atrodanti iškaba – Turizmo biuras "Seimas". Tačiau Lietuvos Respublikos piliečiai tikriausiai protestuotų, jeigu LR Seimas užsiregistruotų kaip pelno siekianti politinio verslo įmonė, o ne tautos atstovybė. Ar daug betrūksta? Toks klausimas gali daug kam kilti, pažiūrėjus į daugelio šio Seimo narių savavališkas ir savanaudiškas išdaigas.

Spaudoje pasirodė žinia, jog dar nespėjus prie darbo kojų sušilti, du trečdaliai šio Seimo narių (91 iš 141) pasklido pasaulyje komandiruotėmis. Seimo valdančioji koalicija Alpių slidinėtoją, "ne KGB rezervininką", nesusipaisantį savo pareigose, paliko pasimokyti seimūno amato Seimo vaikų darželyje. Pasirodo, kad vaikų darželio mokslų reikia net kai kuriems senbuviams, atsilikusiems geografijos moksle. Jie neatskiria Vašingtono nuo šiltųjų vandenų salyno.

(keliama į 2 psl.)

Numeryje skaitykite:

3 Kagiebistinis pūlinys sukėlė uždegimą prezidentūroje ir kelia grėsmę Konstituciniam Teismui

4 Augustino Povilaičio ranka nepakilo šauti į pavaldinį

5 Apie Rokiškio krašte įvykusią lenkų tautodailininkų parodą, diskusijas apie valdžią – Feliksas Mažeikis

6 Tęsiame pasakojimą apie Sovietų sąjungos genocido talkininkus – stribus

7 Mažeikių kraštotyros muziejuje atidaryta rezistencinio pasipriešinimo nuolatinė ekspozicija

Paminėtas istorinis įvykis

Kovo 29 d. Lietuva paminėjo istorinį įvykį – pirmąsias įstojimo į NATO metines

NATO – tai Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija, gynybinė organizacija, kurią sudaro laisvos ir nepriklausomos valstybės, susivienijusios tam, kad diplomatinėmis, o prireikus - ir karinėmis priemonėmis išsaugotų tarptautinę taiką.

1994 m. sausio 4 d. NATO Generaliniam sekretoriui buvo išsiųstas oficialus prašymas priimti Lietuvą į NATO. Nuo tada prasidėjo kruopštus darbas tobulinant ir derinant prie NATO reikalavimų kariuomenės valdymo ir ryšių sistemas bei procedūras, dalyvavimas taikos palaikymo operacijose kartu su NATO pajėgomis.

Narystės NATO metinės paminėtos Vilniuje, Seimo iškilmingame posėdyje. Sostinės S.Daukanto aikštėje, šalia prezidentūros, įvyko Vėliavų pakėlimo ceremonija – buvo pakeltos Lietuvos Respublikos ir NATO vėliavos, sveikinimo kalbą pasakė LR Prezidentas Valdas Adamkus.

Kaune iškilmės vyko Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. NATO vėliava suplevėsavo virš Karo muziejaus pastato. Kauno įgulos, apskrities ir miesto vadovai padėjo gėlių prie Nežinomojo kario kapo ir Laisvės paminklo. Salves už Lietuvą, už NATO, už kariuomenę iššovė Lietuvos kariuomenės Vytauto Didžiojo jėgerių bataliono kariai.

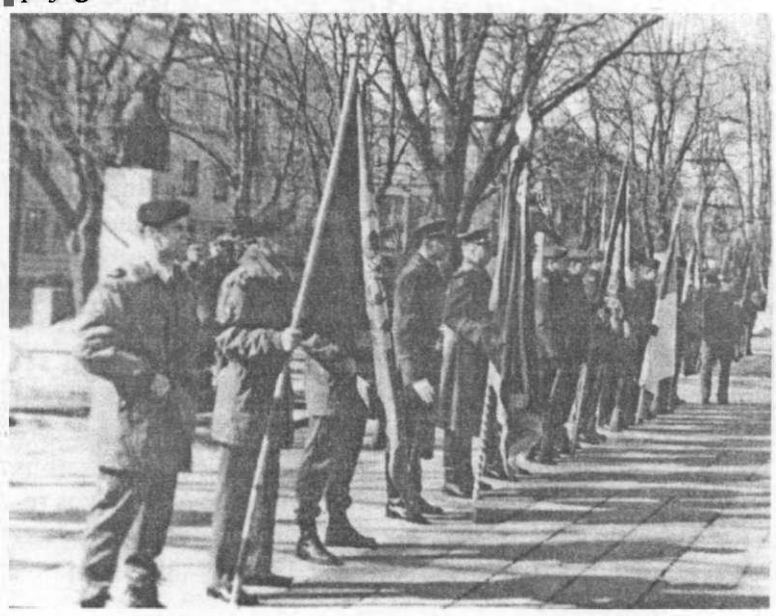

Audronė KAMINSKIENĖ

Zenono Šiaučiulio nuotraukose - NATO šventė Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje

Nevalia naudotis ir tuo, ko neišgabeno ir nesunaikino

(atkelta iš 1 psl.)

Skaitytojui noriu papasakoti apie du asmenis, kuriems Dievo "sūdas" žinomas.

Atgimimo metais Panevėžio laikraštyje "Laisvas žodis" buvo išspausdinta kunigo Antano Valantino, Vadatkų klebono išpažintis. Kunigą po karo užverbavo specialiosios tarnybos, davė užduotį. Jis, atvykęs į mišką išklausyti partizanų išpažinčių, kartu su zakrastijonu po Komunijos pavaišino juos gėrimu su migdomaisiais vaistais. Miegantys partizanai buvo suimti. Kunigas laikraštyje išsakė didelį gailestį dėl padaryto nusikaltimo, prašė atsiliepti nukentėjusiųjų gimines, kad padarytą skriaudą nors kiek galėtų atpirkti. Išgirdę kunigo išpažintį, nuoširdžią atgailą, žmonės jo nenickino, nepasmerkė. Jis niekur iš tos parapijos nesitraukė, sąžiningai vykdė sielovados darbą, rinko tautosaką, rašė eiles (įsteigta jo vardo poezijos premija). Sulaukęs 88 metų amžiaus, Antanas Valantinas pernai akis užmerkė ramybėje.

Neseniai per Lietuvos televiziją buvo rodomas Baltarusijoje gyvenantis ir sielovados darbą dirbantis kunigas Juozas Bulka. Atgimimo priešaušry Vilniaus elektros skaitiklių fabrike dirbęs sargu, J.Bulka įsitaisė vienoje bažnyčioje zakrastijonu. Vėliau išvažiavo į Lenkiją, ten per itin trumpą laiką gavo kunigo įšventinimus, ir išvyko (maskuotės tikslu) į Baltarusiją, gavo parapiją. Netrukus paaiškėjo, kad J.Bulka yra išdavęs kelias dešimtis partizanų, kad tapo "raudonuoju" kunigu. Tai jis, užuot tautai išsipažinęs, tautiečių krauju sutepta ranka laimino mūsų Seimo "keturis komunarus", nuvykusius Lukašenkos "saulės" pagarbinti. Taigi šventvagišku būdu maskuojama J.Bulkos paslaptis iškilo į viešumą. Išpažinties ir atgailos nebuvo, todėl žmonių ir Dievo teismo baimė išliko. Ramybės jam nėra, jo ramybės linkėjimas kitiems – beprasmis.

Viena didžiausių vertybių – ramybė. Jei ramybės nėra, nelieka vietos kilnioms mintims, geriems darbams. Kaip besislapstytų nusikaltėliai, kokiose saugyklose ir kokiems terminams globotojai uždarytų jų bylas, ramybės nebus. "Geradarių" tarsi suteikiama ramybė 70 metų atima ramybę gal ir nelabai prasikaltusiems, gal kaltes išpažinti norintiems žmonėms. Atima ne tik jiems, bet ir jų palikuonims. Ne keršto, ne pasmerkimo, o ramybės dėlei draudimo naudotis KGB archyvais neturi būti.

Algimantas ZOLUBAS

Rusijos siekiai: tarp deklaracijos ir tikrovės

(atkelta iš 1 psl.)

Skirtingai nuo Vokietijos, kuri ne tik žodžiais, bet praktiniais veiksmais pasmerkė nacistinės Vokietijos valdymo pasekmes, Rusija ne tik šito nepadarė, bet bando restauruoti ir paneigti, kas buvo anksčiau padaryta. Tai ir naujoje šviesoje pateikti Ribentropo-Molotovo pakto vertinimai, ir paskutiniai nesutarimai su Lenkija dėl nužudytų 1940 m. 21 tūkst. 768 lenkų karo belaisvių Katynės miškuose ir Ukrainoje. Šias kraupias žudynes Rusija priskiria stalinistinės valdžios lyderiams ir nesiruošia perduoti nei 33 tomų šios bylos Lenkijai, nei 1991 m. sausio 13 d. įvykių organizatorių Lietuvai.

Sovietų sąjunga po Stalino mirties, vėliau Rusija, pergyveno ir pergyvena transformacijas. Šis procesas Sovietų sąjungoje privedė prie M. Gorbačiovo persitvarkymo idėjos ir galutinio valstybės iširimo. Dabartinėje Rusijoje šis procesas vyksta ne mažiau lėtai ir skausmingai, bandant dangstytis demokratija su tariamomis tautos ypatybėmis, kurių turinyje ne sunkiai įžvelgiami imperiniai siekiai.

Įvykiai Gruzijoje, Ukrainoje, neramumai Kirgizijoje, nesibaigiantis karas Čečenijoje visam pasauliui siunčia signalus, kad Antrojo pasaulinio karo siekiai atkurti demokratinį valdymą šiose valstybėse dar tęsiasi ir daug priklauso, ar jie bus palaikyti pasaulio galingųjų valstybių. Lietuvos ir Estijos vadovų požiūris į dalyvavimą Maskvoje gegužės 9 d. rengiamame minėjime – ne kas kita, kaip noras, kad Rusija teisingai įvertintų Antrojo pasaulinio karo siekius ir pasekmes.

Vytautas GULIOKAS

Turizmo biuras "Seimas"?

(atkelta iš 1 psl.)

Kaip gali reikalauti, kad "darbininkė" naujokė žinotų skirtumą tarp Vokietijos ir Meksikos. Mokslas padeda: A.M.Brazauskas jau, matyt, atskiria Kauną nuo Maskvos. Tačiau dar nemokyta seimūnų brigada, iššvaisčiusi kovo mėnesio "turizmo" biudžetą, jau tuština balandžio mėnesio biudžetą.

O kai kas tikėjosi, jog po "darbininkų" vėliava atžygiavę milijonieriai seimūnai savo pinigais papildys valstybės biudžetą. Antai visų naujų milijonierių "voždas" Viktoras Uspaskichas spėjo jau ir Europos Sąjungos sostinėms, ir Amerikai darbietiškos garbės suteikti. Jis rado laiko ir Maskvai pagarbą atiduoti. Gal pasiaiškinti dėl Prezidento Valdo Adamkaus nenuolankaus sprendimo. Įdomu tai, kad Uspaskichas Maskvon nusivežė vertėją. Ar nebūtų geriau jam turėti vertėją, kai jis kalba Seime ar TV debatuose. Tada klausytojai suprastų, ką jis kalba, ir jam nebereikėtų aiškinti – "pasakysiu paprastai", "dabar – labai trumpai", "klausykite, gerbiamieji".

Žinome ar bent turėtume žinoti, kad Seime buvo ir bus priesaikai ištikimų valstybės vyrų ir moterų, kurie nesigiria kaip Viktorėlis esą valstybininkai. Tačiau liaudies posakis apie "šaukštą dervos" negalioja šiam Seimui, kurio medaus statinėn derva pilama kibirais.

Apie milijonierius čia kalbama ne dėl pinigo, o dėl jo kilmės. Pinigas politikoje, kaip ir vanduo ant stogo, vis randa didesnį ar mažesnį plyšelį. Savo galva ar prakaitu pinigų užsidirbę ar tokiu būdu tėvų sukrautą palikimą gavę asmenys turi teisę dalį savo turto panaudoti politikai, kad valdžion pakliuvę aferistai ar besmegeniai utopininkai – "svieto lygintojai" – nesulygintų visos tautos skurdo dalgiu. Tačiau balsuotojai turi teisę žinoti kiek ir iš kieno kišenės kandidatas gauna paramos. Ir turi būti nustatyta paramos riba. Jau prieš rinkimus turi būti žinoma kieno, ar net kurios kitos valstybės, pinigais kandidatas tiesia ranką į Lietuvos laivo vairą. Jei vėliau paaiškėja klastotė, kaltininkai turi atsidurti kalėjime, o ne būti tik pabarti už "etikos" klaidas. Nors tai nelengva, reikia ieškoti būdų apriboti balsavimo teisę psichiškai nepastoviems žmonėms, kaip narkomanai, alkoholikai, kriminalistai ir, aišku, protiniams ligoniams. Būtina sukurti visuomeninės organizacijas, kurios laiku nuplėštų kaukę akiplėšiškiems demagogams. Čia gera dirva pasireikšti intelektualams ir, žinoma, pensininkams žurnalistams. Reikėtų žinoti ir apie piniguočių kandidatų, ypač "iš po nakties" milijonierių, turto šaknis: garbingos jos, o gal net neteisėtos. Aiškaus paaiškinimo reikia reikalauti ypač iš neturtingos Lietuvos turtuolių. Čia ne didžiulė Amerika, kur bet kas, padaręs gerą išradimą ar pasiūlęs puikų sumanymą gali tapti milijonieriumi "iš po nakties". Tada nebebūtų pagrindo įtarimams, kad į Seimą besitaikąs turtuolis tokiu tapo nuskurdindamas prisikeliančios Lietuvos žmones ir tikisi Seiman pakliuvęs per įstatymais sukurtą monopolį padidinti savo turtą, nuo skurdžių nugaros numaunant paskutinius marškinius. Tokių Seime tikrai nereikia.

Todėl LR piliečiai, kurie siekia pagerinti ar pakeisti padėtį vienoje ar kitoje srityje, atstatyti teisingumą, moralę, atkurti patriotiškumo mokymą mokyklose, sustiprinti saugumą, patarnautų visiems tiems geriems siekiams, jei įsidėmėtų karo meto JAV aviacijos viršininko gen. Kurtiso Lėmėjo (Curtis Le May) patarimą: "Liaukimės vaikę muses. Atsikratykime mėšlyno". Aišku, kad išdvės pačios didžiausios "musės", jeigu per kitus Seimo rinkimus išmėšime iš Lietuvos kiemo raudonąjį nomenklatūrinį mėšlyną. Tad jau dabar metas blizginti ir galąsti mėšlavežio šakes. Vien patriotiškumas ir geri norai rinkimų dieną nieko gera neduos Lietuvai. Ir patriotams reikia pilietinės savišvietos, kad galėtų iki rinkimų apšviesti savo aplinkos balsuotojus, idant jie atskirtų juodą nuo balto, melą nuo tiesos. Tada ant Gedimino prospekto 53 pastato sienos galės išdidžiai kaboti bronzinė lenta su užrašu: LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS, o ne politinio verslo iškaba.

Remkime savo organizaciją

Jau praėjusiais metais visi dirbantys Lietuvos gyventojai galėjo 2 proc. jų sumokėto pajamų mokesčio skirti savo pasirinktai viešajai įstaigai, visuomeninei organizacijai ar labdaros paramos fondui. Nemažai žmonių šia galimybe pasinaudojo.

Vidutiniškai kiekvienas dirbantysis, deklaruodamas savo pajamas ir mokesčius už 2003 metus, labdarai ir paramai paskyrė po 64 litus. Ypač dosnūs buvo Visagino stačiatikių parapijos tikintieji. Jie savo parapijai padovanojo 138,5 tūkst. litų. Vilniaus rajono lenkai savo Lenkų sąjungos skyriui iš sumokėtų pajamų mokesčių paskyrė 121,5 tūkst. litų. Iškalbūs skaičiai. Jie rodo Lietuvos rusų ir lenkų bendruomenių solidarumą, socialinį bei tautinį aktyvumą ir supratimą, kad be lėšų neįmanoma jokios organizacijos veikla.

Šiemet galioja ta pati tvarka. Kiekvienas Lietuvos gyventojas, deklaruodamas savo pajamas ir sumokėtus mokesčius už 2004 metus, gali 2 proc. sumokėtų pajamų mokesčio paskirti pasirinktai visuomeninei organizacijai ar labdaros fondui, neišimdamas iš savo piniginės nė vieno papildomo lito. Tereikia užpildyti specialią formą FRO512 Mokesčių inspekcijoje.

LPKTS yra visuomeninė organizacija – asociacija, turinti teisę gauti ir suteikti labdarą ir paramą. Gavusi lėšų ji gali sušelpti bėdos ištiktus buvusius politinius kalinius ir tremtinius, skirti lėšų Rezistencijos ir tremties muziejaus išlaikymui, knygų ir "Tremtinio" leidybai, Laisvės kovų istorijos įamžinimo darbams bei įvairiems kultūriniams patriotiniams renginiams.

Kviečiame visus dirbančius ir pajamų mokestį mokančius LPKTS narius ir jų šeimų narius, visus mūsų siekiams pritariančius žmones, pildant deklaracijas už 2004 metus, nepamiršti paskirti 2 proc. pajamų mokesčio LPKTS.

Atsiliepdama į Jūsų parodytą pasitikėjimą LPKTS išplės savo labdaringą ir kultūrinę patriotinę veiklą.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas dr. Povilas JAKUČIONIS

Žinios iš Seimo

Problema neišspręsta

Jau penkiolika metų nepriklausomybės sąlygomis besivystanti Lietuvos valstybė vis dar turi bėdų, kai norėdama sparčiau žengti į priekį turi taikstytis su jos kojas vis dar tebepančiojančiomis okupacinėmis grandinėmis. Lietuva, porą savo piliečių kartų užsiauginusi sovietinės okupacijos sąlygomis, atkūrusi nepriklausomybę, bet neįvykdžiusi desovietizacijos, vis labiau linksta eiti į didėjantį kompromisą su sovietine praeitimi, komunizmu ir konformizmu. Skaudžiausia, kad į tokį konformizmo pateisinimą vis labiau linkę dešinieji politikos lyderiai, kažkada aukštai nešę nepriklausomos valstybės vėliavą, o šiandien pasimetę ir nebeturintys vieningos nuomonės patriotinei Lietuvai aktualiais klausimais.

Nori nenori, bet tokią išvadą tenka padaryti pasidairius po šios savaitės Seimą. Čia su badaujančiojo lentele, protestuodamas prieš tai, kad buvę KGB rezervininkai užima aukštus užsienio reikalų ministro ir Valstybės saugumo departamento vadovo postus, vaikštinėja Seimo narys Petras Gražulis. Vienų laikomas apgailėtina protesto parodija, kitų – palaikomas. Seimo vadovybė daro viską, kad apsunkintų šio Seimo nario badavimo sąlygas. Politikams konservatoriams akivaizdu, kad P.Gražulis yra vienas iš radikaliųjų politikų, linkęs ropštis ant pirmos pasitaikiusios turgaus aikštės statinės, kad tik galėtų parėkauti ir pasireklamuoti. Tad konservatoriai P.Gražulio nepalaikys.

Taigi kagiebistinis skandaliukas dar kartą garsiai šnipštelėjo prieš beprasmišką dvasios išleidimą: dešinieji bejėgiai susitvarkyti su buvusiais kagiebistais, užimančiais aukštus valstybės postus. Tėvynės sąjungos frakcija, delegavusi į laikinąją komisiją Rimantą Dagį ir Audronį Ažubalį, susikompromitavo šiems pasirašius po komisijos išvadomis, kuriomis jokios grėsmės nacionaliniam saugumui nei iš A.Pociaus, nei iš A.Valionio, nei iš A.Pekeliūno pusės nemato.

Seime svarstant šias išvadas ir tuo pačiu P.Jakučionio pasiūlymą komisijos darbą tęsti nepatvirtinant išvadų, Tėvynės sąjungos frakcija taip pat nelabai stengėsi: balsuojant už P.Jakučionio pasiūlymus koridoriuose buvo galima sutikti dykinėjančių konservatorių. O balsuojant už nutarimą baigti komisijos darbą ir galutines išvadas, Seime nebuvo ir frakcijos vadovybės: A.Kubilius – buvo užsienyje, R.Juknevičienė – kitame mieste.

Rodos, kagiebistinis skandalas baigtas kagiebistų naudai, bet problema neišspręsta. Ir dešinieji nieko nebedaro, nebeieško kokių nors sprendimo būdų. Pavyzdžiui, niekas neteikia Liustracijos įstatymo pataisų, kuriose būtų numatytas KGB rezervas kaip nusikalstamos Lietuvai struktūros dalis, kurios nariai negalėtų pretenduoti į aukštus valstybės postus. Nesprendžiamos problemos paprastai pačios neišnyksta. Primirštos jos tik dar labiau išauga. Taip nutiko ir šįkart. Kagiebistinis pūlinys, susargdinęs Seimą, Užsienio reikalų ministeriją, Valstybės saugumo departamentą ir kitas valstybės institucijas, sukėlė uždegimą prezidentūroje. Gali persimesti ir į aukščiausią valstybės teisinę instituciją – Lietuvos Konstitucinį Teismą. Tiesa, čia dar nėra atvirų kagiebizmo metastazių. Šios instancijos kankinamos sovietmečio konformistinių bacilų. Bet šis susirgimas yra tiesioginė neišspręsto kagiebistinio skandalo pasekmė.

Kalbu apie antradienį Prezidento V.Adamkaus vėl pateiktą Tomos Birmontienės kandidatūrą į Lietuvos Konstitucinio Teismo teisėjas. Prieš šventes Seimas jau kartą atmetė šią Prezidento teiktą kandidatūrą, mat pretendentė 1989 m. Maskvos M.Lomonosovo universitete apsigynė disertaciją, kurioje gilinosi į sovietinės milicijos sukūrimo istoriją Lietuvoje. Žinoma, toks darbas negalėjo apeiti rezistencijos metų ir Lietuvos partizanų ginkluotojo pasipriešinimo okupantams. Deja, T.Birmontienės moksliniame darbe tokio termino kaip "laisvės kovos" nėra.

"1944 m. spalio 19 d. naikintojų batalionai pradėjo vadintis liaudies gynėjų būriais. Pagrindinis tokių būrių sukūrimo tikslas – nesuvėluotas aktyvių antitarybinių veiksmų, kuriuos vykdė priešiški elementai, užkirtimas".

"Antitarybiniai elementai pirmaisiais pokario metais Lietuvoje užsiėmė politiniu banditizmu, buržuaziniai nacionalistai puldinėjo partinį tarybinį aktyvą".

Štai tokias citatas iš T.Birmontienės darbo siunčia rinkėjai Seimo nariams, kad šie žinotų, kokių pažiūrų žmogus pretenduoja į Konstitucinio Teismo teisėjus, kuriais, pasak Konstitucijos, gali būti skiriami tik aukštos, nepriekaištingos reputacijos asmenys. Pati T.Birmontienė teigė Seime nesusitapatinanti su disertacijos tema. Ji vėliau gilinosi į žmogaus teisių, sveikatos ir Konstitucinės teisės klausimus. Antradienį pakartotinai teikiant jos kandidatūrą Seime, labiausiai T.Birmontienę kritikavo liberaldemokratai, kurie neva jai keršija už tai, kad ji išdavusi R.Paksą. O didžiausio palaikymo ji susilaukė iš Tėvynės sąjungos frakcijos narių: E.Zingerio, A.Dumčiaus, M.Čigriejienės ir kitų. Mat Tėvynės sąjungos frakcija šiuo klausimu neturi vieningos nuomonės ir leidžia kiekvienam frakcijos nariui balsuoti taip, kaip liepia jo sąžinė.

Po žlugusio KGB rezervininkų skandalo, kai buvę kagiebistai užima aukštus valstybės postus, daugeliui politikų nebeaišku, už ką kritikuoti T.Birmontienę. Jei buvęs KGB rezervo karininkas gali būti Valstybės saugumo departamento vadovu, tai kodėl eilinė komunistė, būdama dar jauna, aklai vykdydama sovietinės propagandos uždavinius ir apdergusi savo moksliniame darbe Lietuvos kovą prieš sovietinius okupantus negali būti aukščiausios šalies institucijos – Konstitucinio Teismo teisėja? Ar galima ją smerkti už tai, kad okupacijos sąlygomis mėgino gyventi, kurti ir siekti karjeros? Ar galima ją kaltinti už tai, kad jos tėvas buvo stribas ir kagiebistas? Štai tokius klausimus sau kelia ne šiaip kokie politikai iš buvusių komunistų kompanijos ar niekam neįsipareigojantys liberalai.

Akivaizdu, kad pralaimėtas KGB rezervininkų skandalas stipriai smūgiavo į dešiniųjų politikų politinę valią. Šis smūgis ypač stiprus todėl, kad visuomenė vis labiau linkusi ar yra lenkiama pateisinti visą sovietmetį ir kolaboravimą aukščiausiu lygiu. Ši tendencija dar pavojingesnė tuo, kad kartas nuo karto vis stipriau trinama riba tarp nepriklausomos Lietuvos ir sovietinės Lietuvos, tarp gėrio ir blogio. Ši aiški riba naikinama ir visuomenės sąmonėje. Ypač jaunesniųjų kartų, kurios šiandien vėl žavisi revoliucine Čegivaros asmenybe. Žiūrėk, kas nors apdairiai vėl pradės brukti ir Pavliką Morozovą...

Ingrida VĖGELYTĖ

Užsienyje

Pekino fenomenas

Visame pasaulyje skelbiama apie pavojų, jog netrukus Kinija savo prekėmis užpildys pasaulio rinkas, išstumdama visus kitus. Tačiau retai užsimenama, kad sparčiai besivystanti Kinija tampa ir labai svarbi prekių vartotoja. Daugiausia pasaulyje gyventojų turinti Kinija demonstruoja pačius aukščiausius savo ekonomikos kilimo rodiklius. Radikalios reformos prasidėjo prieš daugiau kaip dvidešimt metų. Kinijos bendrasis vidaus produktas kasmet augo vidutiniškai 9 proc. ir pasiekė 1400 milijardų dolerių (daugiau kaip 1000 dolerių vienam gyventojui). Užsienio prekybos apimtis peržengė 600 milijardų dolerių. Kinija jau užima ketvirtą vietą pasaulyje. O pagal užsienio investicijas, ateinančias į šalį, Kinija tapo pasaulio lydere, aplenkusi Jungtines Valstijas. Pagal valiutinių atsargų dydį Kinija atsilieka tiktai nuo Japonijos.

Azijos valstybės baiminasi, kad tapusi pasaulio "dirbtuve" Kinija visą pasaulį užduosins savo prekėmis. Tačiau dabar darosi akivaizdu, kad sparčiai kylant kinų gerovei, jie pradeda daugiau pirkti negu parduoti. Vis daugėja politikos ir ekonomikos ekspertų, teigiančių, kad Kinija tampa neregėtai didžiulė prekių pirkėja. Ši šalis nuperka pusę Rytų Azijos regiono eksporto. Pekino valdžia tiesiog apstulbino savo kaimynus pareiškusi, jog per artimiausius trejus metus nupirks iš kitų šalių prekių už trilijoną dolerių! Ir tai ne tušti žodžiai. Kaip tik Kinijos rinka sudarė Japonijos eksporto padidėjimą 70 proc., Taivanio – 90 proc., Pietų Korėjos – 40 proc. Iš tiesų Rytų Azijoje visus apstulbino tai, kad pagrindinės antrosios ekonominės supervalstybės Japonijos partnere vietoj JAV tapo Kinija. Per metus metinė Japonijos prekių apyvarta su Kinija išaugo iki 213 milijardų dolerių, ir tai sudaro 20 proc. Japonijos užsienio prekybos. Japonijos prekių apvarta su JAV tuo pat metu sudarė 197 milijardus dolerių. Kinija padėjo Japonijai išvengti prognozuoto ekonominio nuosmukio.

Šiuo metu Kinija sunaudoja ketvirtį pasaulio plieno. Metalurgijos pramonės augimas pirmiausia lemia spartų šalies motorizavimą. Vien pernai Kinijoje parduota 1130 tūkstančių automobilių. Tai 56 proc. daugiau nei užpernai. Dabar Kinijoje jau priskaičiuojama 20 milijonų automobilių savininkų, o metų pabaigoje jų bus 22 milijonai. Užsienio žurnalistai, dirbę Kinijoje devintajame dešimtmetyje, matė miestų gatves užpildžiusias šimtatūkstantines dviratininkų minias ir ne vienas galvojo, kas atsitiks, kai kinai persės į automobilius.

Didieji užsienio gamintojai gana greitai patebėjo šią tendenciją. Pirmasis automobilių gamybą Kinijoje ėmė vystyti "Volkswagen" koncernas. Koncerno vadovybė įsitikinusi, kad Kinija taps pagrindine "Volkswagen" rinka užsienyje. Savo filialą Kinijoje atidaręs "Ford" teigia, jog mažiausiai po penkerių metų Kinijoje bus nupirkta daugiau automobilių nei Japonijoje ir Vokietijoje kartu paėmus. Japonijos koncernai "Toyota" ir "Nissan", atėję į Kinijos automobilių rinką vėliau, planuoja jau nuo 2010 m. Kinijos filialuose pagaminti po du milijonus automobilių kasmet.

Reikia priminti, kad iki reformų pradžios ketvirtadalis Kinijos gyventojų – daugiau kaip 250 milijonų žmonių – gyveno absoliučiame skurde. Dabar skurdžiai gyvenančių kinų sumažėjo nuo 25 iki 2 proc. Užtat maždaug 250 milijonų kinų dabar drąsiai galima priskirti viduriniajai klasei. Šiuo atžvilgiu komunistinė Kinija, kurdama viduriniąją klasę, aplenkė daugelį pokomunistinių Europos šalių, tarp jų ir Lietuvą. Kinijos valdžia numato, kad jau 2020 m. kinų viduriniąją klasę sudarys daugiau kaip 500 milijonų žmonių. 2001 m. "naujieji kinai" tapo pagrindiniai mobiliųjų telefonų, 2002 m. – staklių ir plieno, o 2003 m. – antrieji pasaulyje, po amerikiečių, personalinių kompiuterių pirkėjai.

Todėl nuolat augantys didžiausios pasaulio šalies vidiniai poreikiai, be abejo, suteiks postūmį viso išsivysčiusio pasaulio ekonomikai. Tiesa, neduoda ramybės vienas dalykas, kad sparčiai stiprėjanti Kinija gali pasukti militarizmo ir netgi agresijos keliu. Pekinas užsipuolė tas Europos Sąjungos valstybes, kurios skirtingai nuo Prancūzijos ir Vokietijos, kategoriškai nesutinka, kad būtų panaikintas ginklų tiekimo embargas, Kinijai galiojantis nuo 1989 metų. Tarp tokių nesutinkančių ne tik mažosios ES šalys, bet ir Didžioji Britanija.

Jonas BALNIKAS

Augustino Povilaičio ranka nepakilo šauti į pavaldinį

2005 m. vasario 24 d. sukako 100 metų, kai gimė paskutinis Nepriklausomos Lietuvos saugumo departamento direktorius Augustinas Povilaitis

Augustino Povilaičio ir Kazimiero Skučo auka

Dalios ir dr. Romualdo Povilaičių namuose Lemonte, IL, turėjau progos daugiau sužinoti apie žmogų, kuris paprastai minimas kalbant apie 1940 m. Lietuvos okupaciją. Augustinas Povilaitis, Lietuvos saugumo departamento direktorius, ir gen. Kazimieras Skučas, paskutinis laisvos Lietuvos vidaus reikalų ministras, tapo pirmosiomis Sovietų sąjungos okupacijos aukomis. Jau 1940 m. birželio 7 d. Molotovas Maskvoje pareikalavo Lietuvos ministro pirmininko A. Merkio atleisti juos iš pareigų. Tie reikalavimai pakartoti 9, 11 ir 12 dienomis. Lietuvos Vyriausybė, sovietų spaudžiama, priėmė K. Skučo atsistatydinimą ir birželio 13 d. atleido A. Povilaitį. 1940 m. birželio 14 d. Sovietų sąjungos ultimatume Lietuvai buvo reikalaujama įsileisti sovietų kariuomenę, o K.Skučą ir A.Povilaitį perduoti teismui.

JAV leidžiamame „Varpo" žurnale 2004 m. numeryje buvo spausdinama ištrauka iš paskutinio Lietuvos krašto apsaugos ministro Kazio Musteikio prisiminimų knygos. Iš jų matyti, kad paskutiniame Lietuvos valstybės gynimo tarybos posėdyje dažnai buvo minimos šių pareigūnų pavardės. Tarp priežasčių, paskatinusių Prezidentą A.Smetoną pasitraukti iš pareigų ir išvykti į užsienį, buvo ir ta, kad Valstybės gynimo taryba prieš Prezidento valią nubalsavo ne tik nesipriešinti stipresniam kaimynui ir įsileisti sovietų kariuomenę, bet ir atiduoti sovietams K.Skučą ir A.Povilaitį. Reikėtų pridurti, kad, kaip liudija gen. K.Musteikis prisiminimuose, Prezidento A.Smetonos pageidavimu A.Povilaitis ir K.Skučas išvyko į Lietuvos pasienį, kad reikalui esant, jie galėtų pereiti Vokietijos sieną. Deja, jie tuo nepasinaudojo.

Kas įvyko valstybėje po to, jau žinome iš istorijos, o kas vyko Povilaičių šeimoje, papasakojo Augustino Povilaičio sūnus Romualdas.

Negalėjo iššauti į savo pavaldinį

"Aš buvau aštuonerių metų, kai suėmė mano tėvą. Mes buvome atvažiavę į jo gimtinę Pašventyje, Jurbarko r. Ten buvo ir Skučai su dviem vaikais. Atvažiavo automobilis iš Kauno, kuriame buvo vietinių pareigūnų. Tarp jų – ir policininkų, kurie buvo tiesioginiai mano tėvo pavaldiniai. Jie žinojo, kur yra jo gimtinė. Pašventys buvo prie pat Lietuvos–Vokietijos sienos. Aš atsimenu, kaip mano motina garsiai sušuko: „Augustinėli, bėk, atvažiavo tave areštuot". Tėvas gimtinėje žinojo kiekvieną medį... Jis bėgo Vokietijos sienos link, iki kurios buvo gal tik koks kilometras. Reikėjo perbristi Šventosios upę, kuri buvo labai negili. Tėvas visada su savimi nešiojosi darbo pistoletą, bet jį vijosi lietuvis policininkas, ir jis negalėjo iššauti į savo pavaldinį... Pakėlė rankas, ir jį suėmė", – pasakoja Romualdas Povilaitis.

Į klausimą, kodėl Augustinas Povilaitis neperėjo Vokietijos sienos, o vis dar lūkuriavo, – jo sūnus Romualdas atsakė:

"Tėvas žinojo situaciją, žinojo ir sovietus. Jis nepasitraukė todėl, kad Lietuvos Vyriausybė buvo pasakiusi: jeigu Povilaitį ir Skučą išduos sovietams, tai pastarieji neokupuos Lietuvos. Tėvas laukė iki paskutinės minutės. Buvo suimtas ir įkalintas Kaune. Nežinau, kiek ilgai ten buvo. Mano motina jo daugiau nematė. Į kalėjimą kelis kartus buvo nuėjusi motinos sesuo. Jis prašė baltų marškinių, dar kažko... Ir mamai perdavė laišką. Turiu tą laišką išsaugojęs. Paskui, kaip suprantu, jį išvežė į Maskvą. Maskvoje tais pačiais metais buvo sušaudytas, bet mes to nežinojome. Mes kokius 20 metų galvojome, kad jis gyvas ir gyvena kur nors Rusijoje. Buvo žmonių, neva mačiusių, kad jis buvęs atvežtas į Vilniu, pasodintas kažkur ant scenos (taip rašo ir „Lietuvių enciklopedija", red.). Tuo norėta parodyti, kad sovietai ne žudikai, nes Povilaičio nenušovė. Gal ten buvo pasodintas koks panašus į tėvą žmogus. Aš buvau kreipęsis į Rusijos Raudonąjį kryžių prašydamas kokių nors žinių apie tėvą, bet man atsakė, kad tokio nebuvo ir nėra. Apie jo mirtį sužinojau labai vėlai, iš „Lietuvių enciklopedijos."

A.Povilaitis ir K.Skučas iš Vokietijos pasienio buvo nuvežti į Kauną, uždaryti į Kauno VI forto kalėjimą, tuomet vadintą drausmės batalionu, tardyti. Vos atskridęs į Kauną, atskubėjo jų aplankyti V.Dekanozovas. Jis norėjo įsitikinti, ar pareigūnai tikrai suimti. Kitą dieną suimtuosius aplankė einąs vidaus reikalų ministro pareigas Mickis, miesto komendantas pulk. Bobelis, Policijos departamento direktorius Svilas. Iš kalėjimo abu traukiniu išvežti į Maskvą.

1992 m. "Kardo" Nr. 2 buvo spausdintas pluoštelis Virginijos Skučaitės, Kazio Skučo brolio Prano dukters, prisiminimų apie kankinių kelionę. Ji rašė: "1942 m. periodiniame leidinyje "Savaitė" aptikau Vlado Lašo atsiminimus. Jam buvo lemta kartu su Kaziu Skuču ir Augustinu Povilaičiu važiuoti viename traukinyje. Suimtuosius išvežė, kaip rašė Lašas, ne iš Kauno geležinkelio stoties, o iš šalutinės atšakos Aleksote. Tarp suimtųjų buvo plk. Dulksnys, Kirlys, Matusaitis ir kt. Vežė dviejuose vagonuose, kurių langai buvo aklinai uždangstyti užuolaidomis. Prie jų sėdėjo ginkluoti sargybiniai, o suimtieji – su antrankiais. Prie Naujosios Vilnios užuolaidas nuo langų nuėmė, leido kalbėtis. Iki Minsko su suimtaisiais elgėsi mandagiai. Traukinys Minską pasiekė kitą dieną. Visiškai sutemus suimtuosius nuvarė į kitą vagoną, kurio langai jau buvo su grotomis. Tai buvo ženklas, kad peržengta NKVD naikinimo sistemos riba. Kelionėje iki Maskvos čekistai išsigimėliai iš suimtųjų taip žiauriai tyčiojosi, kad karininko Kirlio nervai neišlaikė, ir jis išprotėjo: ore glostė savo vaikų galvas..."

Augustinas Povilaitis Maskvos Butyrkų kalėjime sušaudytas 1941 m. liepos 12 d., gen. K.Skučas – liepos 30 d.

Reiklus ir sau, ir kitiems

Augustinas Povilaitis gimė 1900 m. didelėje, 11 vaikų šeimoje Pašventyje. Jis dalyvavo Nepriklausomybės kovose su bermontininkais. Buvo sužeistas. Kaip savanoris gavo 15 ha žemės. Nusipirkęs dar tiek pat Jurbarko r. Giedrių k. įkūrė pavyzdinį ūkį ir visą savo uždarbį skyrė to ūkio tobulinimui. Pirko veislines karves iš Vokietijos, tvartus pastatė iš molio, vietinėmis čerpėmis uždengė stogus, norėdamas parodyti, kaip reikia ūkininkauti. Buvo abstinentas, negėrė nė lašo. Su paskaitomis apie alkoholizmo žalą apvažinėjo visą Lietuvą, demonstruodamas mėgintuvėliuose laikomus motinų alkoholikių išsigimusių vaikų organus. Buvo aukštos vidinės kultūros ir plačios erudicijos žmogus, reiklus ir sau, ir kitiems. Mėgo literatūrą, meną, dažnai rašė į periodinę spaudą, redagavo "Kriminalistikos žinyną", skaitė paskaitas Radiofone.

Povilaičių klajonės po pasaulį

Tuoj po Augustino Povilaičio suėmimo 1941 m. vasarą Kotryna Povilaitienė su dviem mažamečiais vaikais – Marija Beatrice (dabar Brusokienė, gyvena JAV) ir Romualdu perbrido Šventosios upelį.

"Tai buvo pirmas kartas, kai su batukais ir kojinėmis bridau per vandenį. Kitoje pusėje gyveno tėvo sesuo Kairienė, kuri labai gražiai priėmė, ir mus, vaikus, prižiūrėjo geriau negu savus, kurių turėjo keturis. Mes ten buvome neilgai. Vokiečiai mus iškėlė. Smalininkuose, kurie tada buvo Vokietijos pusėje (dabar Lietuvos) išbuvome vienerius metus. Aš ėjau į vokiečių mokyklą. Išmokau laisvai šnekėti vokiškai, pažinau raides. Buvau priglaustas pas kunigą Viešvilėj. Keletą mėnesių teko gyventi Bitėnuose, pas Jankus. Tai buvo tie patys Jankai, kurių namuose lietuviškos spaudos draudimo metais buvo spausdinami lietuviški leidiniai ir nešami per sieną į Lietuvą. Tuomet tuose namuose dar gyveno Ilzė Jankutė ir jos aklas brolis.

Kai vokiečiai išvarė sovietus ir okupavo Lietuvą, mes grįžome ir gyvenome tol, kol Lietuvą vėl užėmė sovietai. 1944 m. mes iš tėvų ūkio Jurbarko rajone, Giedrių kaime, pasitraukėm. Man buvo 12 metų. Nubėgom iki Rytprūsių. Mecklenburgą okupavo sovietai. Ten išbuvom gana ilgai, gal dvejus metus. Mecklenburge slapta įsėdome į traukinį ir prieš pat visišką Berlyno uždarymą, gal net paskutiniu traukiniu, atvykome į Berlyno vokiečių lagerį. Valgyti gaudavome vieną kartą per dieną – runkelių sriubos ir riekę duonos. Mes su seseria stovėdavom prie valgyklos durų ir laukdavom, gal kas savo lėkštės neišvalgys ir mus pakvies. Kai kurie savo maisto liekanas įdėdavo į maišiuką, kad parneštume motinai, kuri nedrįso eiti. Buvome tikri ubagai. Po metų mus priėmė į IRO (International Refugee Organization – Tarptautinė pabėgėlių organizacija) Berlyne ir slaptai, gyvuliniuose vagonuose, kartu su įvairių tautybių pabėgėliais išvežė iš Berlyno į Kaselį. Per plyšius matėm sovietus, vaikščiojančius su kulkosvaidžiais. Mes bijojom net sukosėti, kad neatkreiptume dėmesio. Tikriausiai buvom paskutiniai, peržengę sieną į Vakarus. Pirmuose dviejuose žmonėms skirtuose vagonuose važiavo žydai, o visi kiti – gyvuliniuose, – pasakojo R.Povilaitis.

Kotryna Povilaitienė nuoskaudą nusinešė į kapus

"Po dvejų metų emigravome į Ameriką, nes ten gyveno keturios tėvo seserys, – tęsė pasakojimą Romualdas. – Viena iš jų buvo statybų rangovo žmona ir gyveno pasiturimai. Ji parūpino mums iškvietimo dokumentus ir paskui priėmė pas save gyventi. Čikagoje atsiradome 1949 m. vasario 16-ąją. Man buvo 17 metų. Buvau pasiųstas mokytis į trečią skyrių. Pradžios mokyklą baigiau per tris mėnesius. Paskui nuėjau į amatų mokyklą ir vakarinę suaugusiųjų gimnaziją. Septynerius metus dirbau dailide. Kai prasidėjo Korėjos karas, mane paėmė į kariuomenę. Buvau išsiųstas į Vokietiją. Grįžęs studijavau ir baigiau odontologiją Lojolos universitete. Visą gyvenimą dirbau dantų gydytoju.

Kotryna Povilaitienė Amerikoje išmoko anglų kalbos, išlaikė gailestingosios medicinos sesers egzaminus ir daug metų dirbo ligoninėse. Mirė 1993 m., sulaukusi 87-erių. Ji buvo nusivylusi Lietuva, kuri taip lengvai iškeitė jos vyrą. Gyveno nepastebima Čikagoje, Market parke.

Minint Kazimiero Skučo ir Augustino Povilaičio žūties 50-metį, prie buvusios Vidaus reikalų ministerijos pastato Kaune buvo atidengta paminklinė lenta, sukurtas televizijos filmas. 1992 m. liepos 12 d., minint A. Povilaičio 51-ąsias mirties metines, prie jo namo Kaune, Perkūno alėjoje, atidengta paminklinė lenta (skulpt. Zalensas). Gimtajame Pašvenčio kaime stovi A.Povilaičio atminimui skirtas paminklinis akmuo. Besilankantys Čikagos Šv. Kazimiero lietuviškose kapinėse stabteli prie Augustinui Povilaičiui skirto simbolinio atminimo paminklo (skulpt. Ramojus Mozoliauskas). Čia Amžinam poilsiui atgulė ir Kotryna Povilaitienė, nusinešusi ir savo nuoskaudą.

Audronė V. ŠKIUDAITĖ

Sveikiname

65 metų jubiliejaus proga sveikiname buvusį tremtinį Algimantą STRIMAITĮ. Sveikatos, Dievo palaimos ir ilgų gyvenimo metų linki

LPKTS Marijampolės skyriaus taryba

Laisvės sulaukę

Lenkų tautodailės paroda

Rokiškio krašto muziejuje beveik tris mėnesius eksponuota lenkų tautodailininkų paroda. Rokiškėnai grožėjosi lenkų tautodailininkų savitais, spalvingais eksponatais, rinktiniais specifiniais ir charakteringais darbais. Paroda į Rokiškį atkeliavo iš didmiesčių. Šiuo metu po Lenkijos miestus eksponuojami ir mūsų šalies tautodailininkų darbai. Krašto muziejaus darbuotojai žada ir toliau bendradarbiauti ir keistis parodomis. Kovo 10 d. parodos uždaryme dalyvavo Lietuvos tautodailininkų sąjungos pirmininkas Jonas Rudzinskas, Lenkijos Bialystoko rotušės muziejaus menotyrininkas Voitekas Kovalčiukas, Suvalkų regiono Kultūros centro darbuotojas Miroslavas Nalaskovskis, būrys menininkų.

Diskusijos apie valdžią

Didelio dėmesio sulaukė Rokiškio viešosios bibliotekos surengta diskusija "Lietuviai ir valdžia: tarpusavio santykiai". Į ją atvyko Pilietinės visuomenės instituto lektorius, Vilniaus universiteto tarptautinių santykių ir politikos mokslų dėstytojas doc. dr. Vytautas Radžvilas. Diskusiją vedė Teisingumo ministerijos darbuotojas Juozas Ruzgys.

V.Radžvilas diskusijos dalyvius perspėjo, kad atvyko kartu pasikalbėti apie tai, kas atsitiko tautai, kad šalyje tvyro didesnė baimė nei prieš 15 metų: išdrįstantys išsakyti savo nuomonę nutildomi gąsdinimu prarasti darbą ir pan. V.Radžvilo nuomone, Lietuvoje liko senoji tvarka, nepritaikyta prie demokratijos, todėl vis dar esame senoji sovietinė respublika, tik apvilkta kitais drabužiais. Nuo Vakarų valstybių lietuvių tautą skiria pilietinės sąmonės neturėjimas. Lektoriaus nuomone, jei Europos Sąjungos pinigai nebus tinkamai panaudoti, Lietuvos laukia fiasko. Ją paliks daugelis gyventojų. Docento teigimu, 1990 metais vyko du procesai – Komunistų partijos persitvarkymas ir Sąjūdžio žmonių atranka, kai į valdžią vėl suėjo nomenklatūrininkai. Tad penkiolika metų šalį valdė kelios grupuotės, kurios naudojosi gyventojų politiniu neraštingumu. V.Radžvilas tikino, kad yra svertų papurtyti šalies politinį gyvenimą.

Po diskusijos koncertavo ansamblis iš Kauno "Ainiai".

Apdovanoti nusipelniusieji

Kovo 11-ąją Rokiškio Šv. Mato bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios. Vėliau Kultūros rūmų salėje įvyko iškilmingas minėjimas. Posėdyje dalyvavo buvę visų kadencijų rajono tarybos nariai, savivaldybės administracijos, seniūnijų darbuotojai, rajono visuomenė, daug jaunimo.

Rokiškio rajono meras Egidijus Vilimas apžvelgė Sąjūdžio istoriją, kelią į Nepriklausomybę ir penkiolikos metų nepriklausomos Lietuvos žingsnius. Paminėtas ir valdžios atotrūkis nuo žmonių. Šventės proga kalbėjo Seimo narys V.Saulis, rajono moksleivių tarybos prezidentė Agnė Sabalytė, Juodupės bendruomenės pirmininkas Petras Marcijonas, Kamajų pagrindinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja Olivija Saranienė.

Dešimt rajono gyventojų Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 15-ųjų metinių proga buvo apdovanoti Rokiškio rajono mero padėkos raštais.

Už aktyvų dalyvavimą rajono jaunimo veiklą koordinuojančiose institucijose apdovanota "Romuvos" gimnazijos moksleivė Agnė Sabalytė, Juozo Tūbelio gimnazijos moksleivių tarybos prezidentė Martyna Adamonytė.

Padėkos raštai įteikti Juodupės gimnazijos mokytojai Irenai Rastenienei, "Romuvos" gimnazijos mokytojai Rimai Valentienei, Panemunėlio geležinkelio stoties bibliotekininkei Reginai Kurklienei, Laibgalių kultūros namų administratorei Vandai Cicikai, Kultūros rūmų režisieriui Jonui Buziliauskui ir kitiems.

Dovanomis ir padėkos raštais rajono tarybos Laisvės kovų įamžinimo komisija apdovanojo moksleivius, dalyvavusius rašinių ir piešinių apie šalies kovotojus už laisvę konkursuose.

Feliksas MAŽEIKIS

Choristų viešnagė Vilniuje

Gražia tradicija tapo Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero (Jėzuitų) bažnyčios choristų kasmetinės išvykos į šv. Kazimiero – Lietuvos globėjo šventę Vilniuje.

Šiemet choras giedojo šv. Mišių metu, kurias aukojo Telšių vyskupas J.Boruta, jam talkino penki kunigai. Tarp jų – buvę Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčios kunigai jėzuitai: A.Baniulis, A.Budaitis ir L.Virbalas.

Choristai aplankė vieną gražiausių Vilniaus vietovių – Trinapolį, netoli Verkių ant Neries kranto įsikūrusį buvusį vienuolyną ir Šv. Trejybės bažnyčią (vėlyvasis barokas – 1715–1722 m.). Sužinojome, kad pavadinimas Trinapolis siejamas su prancūzų vienuolių trinitorių vardu, kuriuos 1700 m. Vilniuje apgyvendino šio miesto vaivada Jonas Kazimieras Sapiega. Po 1831 m. sukilimo pastatai buvo perduoti stačiatikiams, vėliau, po 1917 m. – grąžinti katalikams. Iki 1926 m. čia veikė senelių ir vaikų prieglauda, o ją iškeldinus, įkurta puošni vyskupų rezidencija. Sovietai pastatus naudojo savo reikmėms, o 1992 m. Trinapolis grąžintas Vilniaus arkivyskupijai. Vienuolynas ir bažnyčia restauruoti ir įkurti Rekolekcijų namai. Jais šiuo metu rūpinasi Diecezinės Kristaus Karaliaus kongregacijos seserys.

Izidoriaus Mitkaus nuotr.

Vilniaus Kalvarijose aplankėme Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčią. Klebonas mons. K. Latoža papasakojo, kaip buvo atstatytos Vilniaus Kalvarijos bažnyčios – sakralinis architektūros ansamblis, užimantis 140 ha plotą. Kryžiaus kelias, kuriame atkurtos autentiškos barokinės architektūros koplyčios, ir vartai – 7 km ilgio.

Greta Kalvarijų įkurta Vilniaus kunigų seminarija. Aplankėme mokymo klases, biblioteką, aktų salę ir kt. patalpas . Seminarijos koplyčią puošia vitražai ir gobelenai "Kryžiaus kelias". Juos sukūrė dailininkė S.Girdžiuvienė.

Regina MALECKIENĖ
Izidorius MITKUS

Bendruomenės popietė

Antrąją šv. Velykų dieną pasipuošę, nešini vaišėmis ir margučiais į Kauno Vydūno vidurinės mokyklos aktų salę susirinko Eigulių ir Kalniečių mikrorajonų bendruomenės nariai. Juos čia pakvietė Seimo narys prof. Arimantas Dumčius. Koncertavo tautinio meno ansamblis "Gimtinė" (meno vad. P.Jurkonis) ir "Žentai".

Rinkėjai turėjo progos maloniai pabendrauti su Seimo nariu.

Zenonas ŠIAUČIULIS
Autoriaus nuotr.
prof. A.Dumčius su "Gimtinės" ansambliečiais

Kazys STRAZDAS

Sovietų sąjungos genocido talkininkai

(Tęsinys. Pradžia Nr. 10)

Stribas – visados alkanas

Panašių suėmimų, nužudymų buvo daug daugiau. Tačiau neįmanoma išvardyti visų nušautųjų, nukankintųjų, papasakoti visa tai, ką matė nebylios Balninkų gatvės, nuo gaisrų paraudęs dangus bei kruvini Lietuvos miškai ir laukai. Taigi į kovą su okupantu pakilo beveik visa tauta, vyrai voromis traukė į miškus ir rinkosi geriausią patirtį turinčius vadus.

Stribai negaudavo algos ir neturėjo uniformos. Pagrindinis jų pragyvenimo šaltinis buvo plėšikavimas. Tautos plėšimo ir žmonių naikinimo laikotarpis truko beveik 10 metų. Nebuvo ūkio, kuriame okupantai su stribais nebūtų darę kratos, "ieškodami partizanų" lentynose, stalčiuose, dėžutėse, palubės angose ir visoje sodyboje. Įgulų vadovybė į žudynes ir plėšikavimą žiūrėjo pro pirštus ir stribų nebausdavo. 1945 m. iš Žemaitkiemio valsč. Valų k. stribais tapo trys broliai Tamošiūnai: Balys, Albinas ir Alfonsas. Balys nušovė Žemaitkiemio siuvėją Liaudanską už tai, kad jam nedavė armonikos, bet valdžia jo nenubaudė. Gavę ginklus jie jautėsi drąsūs, net išdrįso grįžti į tėviškę. Čia visi trys broliai partizanams ir įkliuvo.[12]

Partizanų ryšininkė Emilija Vaičiūnienė-Miškinytė-Audronė mena, kad vis tik du stribai buvo teisiami. Iš Merečiškių k. kilęs Stasys Ališauskas ir Kazys Mackonis iš Cipiškių k. sumanė naktį, prisidengę partizanų vardu, paplėšikauti. Atėmę iš ūkininko kiaulę, paskerdė ją ir vežėsi namo. Pakeliui sutiko sovietų bei stribų dalinį. Vieni kitų nepažino ir, palaikę partizanais, susišaudė. Abu plėšikavę stribai buvo suimti ir teisiami.

Okupantai, vykdydami tautos genocidą, stribus laikė vietoj šuns, kurio nereikia nei šerti, nei mokyti. Adolfas Ramanauskas-Vanagas partizanų laikraštyje "Mylėk Tėvynę" Nr. 38, 1947 m. gegužės 15 d., rašydamas apie stribus taikliai juos palygino su medžiokliniais šunimis: "Medžiotojas, eidamas medžioti, vedasi šunį, enkavėdistai, eidami žudyti Lietuvos patriotų, vietoj šuns vedasi istrebitelį. Skirtumas tik tas, kad istrebitelis eina visuomet alkanas. Visa kita visiškai atitinka šuns pareigas. Kraugerys rusas nebežinotų kelių bei takelių, jeigu jais nevestų šuo istrebitelis." Pavergėjai nebūtų žinoję, ką suimti, šaudyti, ištremti į Sibirą, jei ne išdavikai istrebiteliai. Neretas sovietas stebėjosi istrebitelių žiaurumu. "Lietuvis istrebitelį laiko paskutine tautos atmata, brolžudžiu, čekistu, plėšiku, bedieviu savo krašto niokotoju".[13]

Kai kurie stribai dirbo partizanams

Stribai buvo lietuviška žinyba, nes 1953 m. jų gretose buvo 65 proc. lietuvių.[14] Stribai irgi buvo nevienodi: vieni uoliai vykdė genocidą, kiti tuo šlykštėjosi ir vengė, o treti – dirbo partizanams. 1944 m. gruodžio mėn. partizanų vado A.Bagdono-Arelio pageidavimu, Dragaudžių k. gyventojas Juozas Seniūnas, g. 1923 m., įstojo į Balninkų stribų įgulą dirbti partizanų naudai. Dirbdamas stribu per A.Bagdono-Arelio ryšininką Dragaudžių k. gyventoją Antaną Pažarską perduodavo partizanams žinių apie Balninkų karinės įgulos ginkluotę, kuopų sudėtį, stribų nuotaikas ir planuojamas karines operacijas. Todėl A.Bagdono-Arelio daliniui gerai sekėsi.

1945 m. pavasarį J.Seniūnas suagitavo partizanų naudai dirbti dar du Balninkų karinės įgulos stribus: Juozą Juodenį, g. 1917 m., ir Bronių Gylį, g. 1920 m., o pats 1945 m. balandį pasitraukė į Balninkiečių rinktinės A.Bagdono-Arelio vadovaujamą partizanų dalinį. Juozui Seniūnui-Lakūnui partizanauti teko neilgai. 1945 m. pavasarį jį vadas išleido namo atnešti maisto produktų ir surinkti žinių apie Balninkų karinę įgulą, o tų pačių metų birželį jį namuose suėmė. Likę stribų gretose Juozas Juodenis ir Bronius Gylys 1945 m. pavasarį, būdami Balninkų karinės įgulos sargyboje, padėjo partizanams pulti VK bei karinę įgulą ir su jais pasitraukė į psk. A.Bagdono-Arelio vadovaujamas partizanų gretas. Juozą Juodenį-Lokį A.Bagdonas-Arelis paskyrė trečiojo padalinio viršininku.[15] Ir Juozas Juodenis-Lokys, ir Bronius Gylys-Beržas žuvo 1945 m. birželio 27 d. Trakinių kautynėse kartu su dalinio vadu psk. A.Bagdonu-Areliu.

Kurklių įguloje partizanų naudai dirbo ir stribas Povilas Minskas, g. 1924 m. Kurkliuose. Per ryšininką Paviržių jis perduodavo partizanams žinių apie Kurklių karinės įgulos sudėtį, ginkluotę ir karines išvykas. 1945 m. birželio 26 d. P.Minskas per ryšininką įspėjo Balninkiečių rinktinės dalinio vadą psk. A.Bagdoną-Arelį apie gresiantį pavojų. Bagdonas, tinkamai neįvertinęs padėties, 1945 m. birželio 27 d. žuvo, o su juo ir 36 partizanai.

1946 m. vasario 16 d. Povilas Minskas iškėlė trispalvę vėliavą, po to jį pradėjo sekti, netrukus suėmė ir nuteisė 8 metus kalėti.[16]

Kai kurių stribų vengimą vykdyti genocidą rodo faktai. Povilas Seniūnas, g. 1916 m., Balninkų valsč. Dragaudžių k., savo gryčios užkrosnyje įsirengė slėptuvę. Prieš Kalėdas laukdama kalėdojančio kunigo, Seniūno sesuo Marijona pastebėjo nuo Armoniškių k. pusės atvažiuojančius du vežimus. Pamaniusi, jog tai kunigas su palyda, susiruošė dvasininką sutikti. Kunigą pasitikti pakvietė iš slėptuvės ir Povilą. Įvažiavus vežimams į kiemą pamatė, kad vežime ne kunigas, o sovietų leitenantas su stribais. Povilas greitai įšoko į slėptuvę, bet nespėjo uždengti angos. Suėję į gryčią, stribai ir leitenantas pradėjo ieškoti partizanų. Rado neuždengtą slėptuvę. Povilui teko iš slėptuvės išlįsti. Įvertė jį į vežimą ir norėjo išsivežti. Sukrėsta nelaimės, Povilo motina Elena, vaikščiodama po gryčią pati su savimi kalbėjosi: "Šiandien mus šaudot, rytoj jus šaudys." Leitenantas, pastebėjęs kalbančią moterį, paprašė stribų išversti jos šneką. Stribams pasakius, ką ji kalba, motina buvo išstumta iš gryčios ir taip pat įversta į vežimą. Šioje operacijoje dalyvavę kaimyninių kaimų stribai: Bakanauskas iš Varguolių k. ir Zacharovas iš Karališkių k., teigė, kad leitenantas buvo numatęs Povilą su motina išvežti iš namų ir pakeliui sušaudyti. Tuo metu iš gryčios išėjo Povilo žmona Anelė ir padavė Povilui duonos. Leitenantas duoną atėmė ir išmetė. Pasakė, kad duona jį aprūpins patys, ir trenkė užtaisyto automato buože Povilui į krūtinę. Automatas iššovė tiesiai į leitenanto krūtinę. Stribai skubiai išvežė jį į Ukmergės ligoninę, bet ties Plaštakos k. karininkas mirė. Likę stribai leitenanto planų neįvykdė. Povilą nuvežė į Balninkus, patardė ir išvežė į Ukmergę. Iš ten 6 mėnesiams jis pateko į Vilniaus kalėjimą.

Apie stribą Zacharovą geros nuomonės jo kaimynas K.Rimas, papasakojęs, kad Zacharovas jam pranešdavo, kada ir ko atvyks čekistai į aplinkinius kaimus.

Neaiškus ir suimto Dragaudžių kaimo gyventojo Jono Subo pabėgimas, varant jį į Šlepiko mišką giliu, nuolaidžiais šlaitais griovio. Joną varė griovio viduriu, o du stribai ėjo viršuje. Jonas suprato, kad jį varo į mišką nušauti, todėl priėjęs arti miško šoko į karklynėlį ir pabėgo. Stribai šaudė, bet tik lengvai sužeidė koją. Kyla klausimas: ar čia laimingas atsitiktinumas, ar labai netaiklūs stribai, o gal abu šaudė pro šalį, nes atstumas buvo nedidelis.

Ypač žiauriai su suimtaisiais elgdavosi MGB viršininkas Sukajevas, tardytojas ir vertėjas Kuznecovas, stribų vyresnysis Vladas Lebeda ir kiti stribai. Suimtus B.Ilgučio tėvą bei abi seseris iš Skiemonių valsč. tardė pats MGB viršininkas Sukajevas: rovė plaukus, varstė tarp durų pirštus, pistoletu daužė galvas, nurengtus sodino ant ledo ir marino badu. Du stribai, išgirdę kankinamųjų klyksmą, pranešė milicijos viršininkui Stonkui. Šis pareikalavo, kad taip žiauriai nesielgtų, geriau siųstų suimtuosius į Utenos kalėjimą, bet nekankintų šitaip, kad nenuteiktų žmonių prieš sovietų valdžią. Dėl to net susimušė su Sukajevu. Abu skundikus Sukajevas įgrūdo į rūsį, o Ilgučio namiškius nusprendė ištremti į Sibirą ir paleido.[17]

Stribai tapo "liaudies gynėjais"

Pirmaisiais okupacijos metais susipratęs istrebitelis lengvai, neįvykdęs jokios užduoties galėjo pereiti į partizanų gretas, o 1947 m. stribas, norėdamas pereiti į partizanų gretas, privalėjo įvykdyti partizanų vadų užduotį arba pasitraukdamas sunaikinti parsidavėlius vadus ar kitus stribus. Toks reikalavimas neleido į partizanų gretas patekti NKVD agentams.

1945 m. rugsėjo 1 d. LKP(b) CK priimtas nutarimas stribus prilygino kaimo vietovių milicijos eiliniams darbuotojams. Jie pradėjo gauti algą, aprangą ir maistą. Netrukus Sovietų sąjunga, slėpdama vykdomo genocido įkalčius, suprato, kad taikos metu istrebitelio pavadinimas rodo vykdomą genocidą, todėl 1945 m. spalio 19 d. LKP(b) CK nutarimu sukurti naikintojų batalionai (tie patys, kurie vykdė Giedraičiuose ir kitose vietovėse taikių žmonių masines skerdynes) buvo pavadinti "liaudies gynimo" būriais, o jų kovotojai – "liaudies gynėjais".[18]

1945 m. pabaigoje Lietuvoje jau buvo suformuoti 289 "liaudies gynimo" būriai, kuriuos, A.Rakūno duomenimis, sudarė 11 tūkst. vargingųjų valstiečių, darbininkų ir partijos bei komjaunimo aktyvistų, o V.Gylio duomenimis – 8–10 tūkst. stribų. Jų buvo kelis ar keliolika kartų mažiau negu reguliariosios vidaus kariuomenės kareivių. "Liaudies gynėjų" indėlis organizuojant veiksmus prieš ginkluotąjį pasipriešinimą buvo palyginti mažas. 1948 m. "liaudies gynėjai" nukovė arba sulaikė tik 20 proc. visų tais metais išvestų iš rikiuotės partizanų. Kitus partizanus nukovė arba sulaikė vidaus kariuomenės daliniai. Ir tai buvo 1948 m., kai išaugo "liaudies gynėjų" patirtis, jų gretos, buvo aprūpinti geresne ginkluote ir juos nuolat ėmė remti armija. Manoma, kad ankstesniais metais "liaudies gynėjų" vaidmuo buvo menkas. Tai apie kokią "klasių kovą" kalbama, kai 1948 m. 80 proc. vienos kovojančios pusės sunaikina ne kita kovojanti pusė, o svetima okupantų kariuomenė. "Liaudies gynėjų" būriai nebuvo savarankiški, iki 1947 m. jiems vadovavo VRLK, o vėliau – valstybės saugumo organai. Iš tikrųjų "liaudies gynimo" būriai atliko pagalbinį vidaus kariuomenės vaidmenį.

Panaudota:

12. Aukštaitijos partizanų prisiminimai. III d., V., 2001, P. 919
13. Sudarė Gaškaitė-Žemaitienė. Partizanai apie pasaulį, politiką ir save 1944–1956 m. Partizanų spaudos publikacija. LGGRTC, V., 1998, P. 279
14. Gaškaitė N., Kuodytė D., Kašėta A., Ulevičius B. Lietuvos partizanai 1944–1953 m. LPKTS, K., 1996, P. 383
15. LYA. F.K.-1. Ap.18. B.43. L.113–119
16. Aukštaitijos partizanų prisiminimai. III d., V., 2001, P. 968, 1002–1003
17. Kazlas M. Skiemonių žuvusieji. Tremtinys, 1992 m. balandis. Nr. 7 (64), P. 3
18. Istorinių įvykių kalendorius. Rugsėjo 1-oji Lietuvoje. Kauno diena, 2000 09 01, Nr.204 (16146), P. 32, ELTA

(Bus daugiau)

Ką byloja kryžiai

Neretai "Tremtinyje" rašoma apie įvairius partizanų paminėjimus, rengiamus prie jiems pastatytų kryžių. Jų atminimui laikomos šv. Mišios, sueigose dalyvauja nemažas būrys buvusių bendražygių, pažįstamų. Tačiau retai išgirsi, kad tai darytų buvę tremtiniai. Atrodo, kad jų ir nėra. Atrodo, kad jų atminimui niekas nestatė kryžių, kad galbūt nėra kam juos paminėti, nors buvusių tremtinių yra daug daugiau nei buvusių partizanų. O gal nėra kam apie tai parašyti, gal nėra noro.

Tad aš noriu prisiminti nedidelį Suvalkijos kampelį, keletą jo kaimų.

Vilkaviškio apskritis. Nuo Keturvalakių apie 4 kilometrus į pietus, už Karklinių, buvo Juodupių kaimas, greta – nedidelis Gulbinių kaimelis. Raštuose Juodupiai pirmą kartą minimi 1632 metais. Štai tų kaimelių ūkininkų, stalinizmo laikais išvežtų į tolimą Sibirą, pavardės: Stebuliai – K.Stebulis turėjo pulkininko leitenanto laipsnį, apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu; Radušių šeima, Bičkauskai, Ališauskai, Budrevičiai, Bindokai. Vos išsisuko nuo trėmimo Vėlyvis. Tai buvę ūkininkai tremtiniai. Ar

Z.Bindoko pastatytas kryžius

maža iš vieno kaimelio? Juk vertėtų organizuoti buvusių išlikusių kaimynų ar jų vaikaičių susitikimą? Kyla klausimas – kodėl miestų ir rajonų buvusių tremtinių ir politinių kalinių organizacijų skyrių tarybos neorganizuoja tam tikrų gyvenviečių sueigų. Ar jau viskas padaryta, ar taip greitai tremčiai padėtas taškas, kodėl prisimenami buvę partizanai, o buvę tremtiniai – ne?

Aš savo atgautoje žemėje trėmimo 50-mečio atminimui padariau ir pastačiau kryžių. Gal tai nedidelis simbolis, tačiau jis man daug ką reiškia. Gaila, kad to kryžiaus negaliu gerai prižiūrėti, kad atsiranda piktavalių, kurie pasodintas gėles išrauna, niokoja greta kryžiaus pasodintus ąžuoliukus, matyt, kažkam tas kryžius graužia sąžinę. Nenuostabu – juk Sibirą pasiekėme dėl dviejų karkliečių, gretimo kaimo gyventojų, parašų. Gal jau jų ir nėra tarp gyvųjų... Bet mes juk jiems nekerštaujam, tad nežinau, kodėl tas kryžius kažkam kliudo.

Manau, tokių kryžių Lietuvoje yra daug. Tad susiburkime prie jų, susitikime – kaimynai, pažįstami, giminės – nors vieną kartą per metus ar ypatingesnėmis progomis.

Pasakokime jaunajai kartai, mokiniams apie buvusius savo vargus ir kančias, kad jie budėtų, kad jiems nereikėtų kentėti tokių kančių. Nebūkime niūrūs, parodykime nors trupučiuką senatviškos šypsenos. Palikime tautos ateitį spręsti jaunajai kartai, o jaunoji karta, žinodama apie mūsų buvusius vargus, tikrai neapvils. Norėtųsi "Tremtinyje" perskaityti daugiau panašių rašinių, bet mažiau politikos. Juk tai – mūsų laikraštis.

Zenonas BINDOKAS,
buvęs Gulbinių kaimo tremtinys

Atidaryta ekspozicija

Kovo 11-osios išvakarėse Mažeikių kraštotyros muziejuje atidaryta Mažeikių aps. rezistencinio pasipriešinimo nuolatinė ekspozicija. Atidaryme gausiai dalyvavo buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, savivaldybės atstovai, miesto visuomenė. Buvusių tremtinių choras "Atmintis" (vad. M.Jutkuvienė) atliko tremtinių ir partizanų dainas. Ekspoziciją pristatė muziejaus darbuotojas A.Muturas. Jis su A.Degučiu važinėjo po visą rajoną, rinkdami medžiagą apie vietos partizanų kovas, apvaikščiojo miškus ir pelkes, pažymėdami įvykių vietas. Stendų nuotraukos ir dokumentai pasakoja apie LLA kuopų, Žemaičių apygardos Alkos rinktinės Sakalų štabo, Jaunųjų partizanų, "Rusenančio aukuro" organizacijų veiklą.

Tokios ekspozicijos žmonės pageidavo nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo. Už jos įrengimą dėkojame Mažeikių r. savivaldybei, skyrusiai lėšų, muziejaus darbuotojams ir direktorei A.Cholodinskienei, Sąjūdžio Mažeikių sk. pirmininkui A.Poškui.

Linkime, kad šiuos stendus pastebėtų Mažeikių r. svečiai, buvę mažeikiškiai, o ypač – rajono mokyklų istorijos mokytojai ir mokiniai. Ekspoziciją numatoma plėsti ir atnaujinti. Mažeikių kraštotyros muziejus laukia visų žinančiųjų, prisimenančiųjų, turinčiųjų medžiagos apie tą skaudų laikotarpį.

Albertas RUGINIS,
LPKS Mažeikių sk. pirmininkas

LPKTS Druskininkų skyrius **balandžio 10 d. (sekmadienį)** maloniai kviečia į parodos **"Už Tėvynę ir tikėjimo laisvę"**, skirtos neginkluotajam antisovietiniam pasipriešinimui Pietų Lietuvoje 1954–1991 m., atidarymą.

13 val. ekspozicijos pristatymas Druskininkų savivaldybės posėdžių salėje (Vasario 16-osios g. 7), **14 val.** paroda Rezistencijos ir tremties muziejuje (Vilniaus al. 24, II aukštas).

Skelbimai

Balandžio 2 d. (šeštadienį) įvyks **Didžiosios Kovos apygardos ataskaitinis rinkiminis susirinkimas**.

11 val. šv. Mišios Kaišiadorių katedroje. Po pamaldų rinksimės į Kaišiadorių r. savivaldybės salę.

Kviečiame dalyvauti visus LLKS narius – karius savanorius, laisvės kovų dalyvius ir ryšininkus, gyvenančius Didžiosios Kovos apyg. teritorijoje.

DKA taryba

Rygos nacionalinė opera

Balandžio 16 d. opera "Jenufa", **balandžio 23 d.** opera "Toska". Kelionė ir ekskursija po Rygos senamiestį – 59 Lt, bilietas – 30 Lt. Registracija iki balandžio 11 ir 17 d. Priimami išankstiniai užsakymai grupėms. Kreiptis: **(8-37) 205482** (nuo 12 iki 18 val.) arba **(8-689) 54571** (visą dieną).

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Mindaugas Merkys
1931–2005

Gimė Šiauliuose, darbininkų šeimoje. 1948 m. jį, 7 klasės moksleivį, kartu su mama (tėvas buvo miręs) ištrėmė į Irkutsko sr. Taišeto r. Toporoko k. 1958 m. grįžo į Šiaulius. Čia vedė buvusią tremtinę. Persikėlęs gyventi į Šiaulių r. Ginkūnų miestelį, uoliai ėjo šios apylinkės buvusių tremtinių seniūno pareigas. Užaugino sūnų ir dukterį.

Palaidotas Ginkūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTB Šiaulių skyrius

Rapolas Tiškus
1935–2005

Gimė Raseinių r. Betygalos valsč. Budų k. pasiturinčio ūkininko šeimoje. Tėvas mirė anksti. Su mama ir trimis broliais 1951 m. buvo ištremtas į Krasnojarsko kr. Ačinsko r. Nazarovo miško pramonės ūkį, kuriame dirbo medkirčiu, vėliau – vairuotoju. Po kelerių metų buvo perkelti į Zimos miestą Irkutsko srityje. Į Lietuvą sugrįžo 1958 m. Neleidus apsistoti tėviškėje, apsigyveno ir dirbo N.Akmenės cemento gamykloje, nuo 1965 m. – Kaune. Išaugino sūnų ir dukterį. Aktyviai dalyvavo LPKTS renginiuose. Buvo LPKTS ir TS PKTF narys.

Palaidotas Kauno Karmėlavos kapinėse.

LPKTS Kauno skyrius

Alfonsas Eičius
1931–2005

1941 m. šeima buvo ištremta iš Jurbarko į Komiją. Būdamas 14 metų Alfonsas pasitraukė į Lietuvą, bet po metų stribų suimtas ir vėl grąžintas į Syktyvkarą. Ten sukūrė šeimą, augino du sūnus, mokėsi, dirbo. Kartais atvykdavo į Lietuvą pas tėvus ir seserį, kurie grįžo iš tremties 1970 m.

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame LPKTS Kauno filialo darbuotoją **Jūratę ANTULEVIČIENĘ** ir jos šeimą dėl mylimo brolio mirties.

LPKTS Kauno filialas

Kviečiame

Balandžio 8 d. (penktadienį) 11 val. Jurbarko kultūros centre (Dariaus ir Girėno g. 94) įvyks **LPKTS Jurbarko filialo konferencija**, po to – "Velykų popietė". Registracija nuo **9 val.**

Kviečiame atvykti mūsų narius (turėti nario pažymėjimą) ir rėmėjus.

LPKTS Jurbarko filialo valdyba

Dėmesio!

Balandžio 9 d. (šeštadienį) LK Kauno įgulos karininkų ramovės salėje įvyks konferencija **"Lietuvos laisvės armija (LLA) – lietuvių tautinio pasipriešinimo organizacija"**.

Pranešimus skaitys humanitarinių mokslų dr. Arūnas Bubnys, istorikas Kęstutis Kasparas ir dr. Zita Šličytė.

10 val. – dalyvių registracija. **11 val.** – konferencijos pradžia. Po konferencijos – visuomeninės organizacijos "LLA karių ir rėmėjų sąjunga" steigiamasis susirinkimas.

Maloniai kviečiame dalyvauti LLA narius, "Vanagų" partizanus, jų giminaičius, rėmėjus, Laisvės kovų dalyvius, pažinojusiuosius LLA kovotojus; autorius, savo straipsniuose rašiusius apie LLA veiklą ir besidominčius antinacinio ir antisovietinio pasipriešinimo istorija.

Teirautis **Vytauto Urbiko tel. (8-616) 13056**.

TREMTINYS SL289

Redaktorė - Audronė Kaminskienė
Red. padėjėja - Aušra Šuopytė
Lit. redaktorė - Jolita Navickienė
Korektorė - Dalia Maciukevičienė
Tech. redaktorė - Vesta Milerienė

Kaina 1,20 Lt

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. 323204, faksas 323214, el.paštas: tremtinys@takas.lt LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt

Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 4200. Užs. Nr.386

Rankraščiai negrąžinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.